

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงในยุคดิจิทัล

พชยา พรหมเพชร¹ / ช้องนาง วิพธนาพงษ์²

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายธุรกิจ)

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพฯ

อีเมล: patchaya.lg@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ในปัจจุบันไม่ได้ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ส่วนที่เป็นเสียงขับร้องของนักร้อง รวมถึงเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ซึ่งเสียงทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวเกิดจากการใช้ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความวิริยะอุตสาหะซึ่งเป็นคุณสมบัติที่น่าจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาโดยค้นคว้าจากตำรา บทความวิชาการ เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ยังมีการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพ และ ผู้ดัดแปลงเสียงขับร้องโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติงานจริงของผู้สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อเป็นข้อมูลเสริมเพื่อประกอบการวิเคราะห์งานวิจัย อย่างไรก็ตาม แม้ผลการศึกษาพบว่าเสียงขับร้องตามปกติของนักร้องไม่อาจได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ แต่นักร้องยังคงสามารถแสวงหาผลประโยชน์จากเสียงของตนได้ ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะให้แสวงหาประโยชน์ดังกล่าวขึ้นโดยอาศัยความคุ้มครองจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ในขณะเดียวกันผลการศึกษากรณีเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลพบว่าเสียงดังกล่าวมีคุณสมบัติอันอาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ อีกทั้งยังสามารถแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยความคุ้มครองจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นได้อีกด้วย

คำสำคัญ

ลิขสิทธิ์ เสียงขับร้อง ดิจิทัล

Legl Issue of Music Vocal and Modified Vocal Copyright Protection in the Digital Era

Patchaya Prompetchara¹ / Chongnang Wiputhanupong²

¹ Master of Laws Business Law, School of Law, Sripatum University, Bangkok Thailand

² Lecturer, School of Law, Sripatum University, Bangkok Thailand

E-mail: patchaya.lg@gmail.com

Abstract

The objective of this abstract is to study the possibility of copyrighting the singing vocals and the vocals adapted by digital devices. Due to current Copyright Law does not cover the right of singer's vocal including the vocals adapted by digital devices. Both mentioned kinds are created with knowledge, ability, creativity, perseverance, which are the properties that might need to be protected by copyrights. The researcher therefore studied by searching from text books and academic articles to determine the criteria of the protection of the copyrights, besides several interviews were conducted with groups of individuals who uses their vocal voice as a career and those who adapt vocal voice with the use of digital devices to learn the creators' true method of work to use as additional information for the analyzation of the research. However, even if the studies show that the regular vocal voice of a singer cannot be protected as a work with copyright, but singers still can seek benefit from their own voice, which the researcher has suggested to seek that benefit using the protection from other Intellectual Property Laws. Meanwhile the study results of the vocal voices adapted by digital devices show that these vocal voices may fall in the category of being protected by copyright, also they can seek benefits with the use of other Intellectual Property Laws.

Keywords

Copyright, Vocal, Digital

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

ที่มาและความสำคัญ

ในยุคที่มีการพัฒนาของเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ธุรกิจเพลงถือเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการสร้างสรรค์งานที่แปลกใหม่และน่าสนใจออกมาอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการใช้เสียงขับร้องหรือที่เรียกว่าสไตลการร้องของนักร้อง รวมถึงการนำเสียงขับร้องนั้นมาดัดแปลงโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เมื่อมีการสร้างสรรค์งานรูปแบบใหม่ๆ ออกมาอย่างสม่ำเสมอ จึงควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วด้วยเช่นกัน

กฎหมายลิขสิทธิ์คำนึงถึงการให้ความคุ้มครองผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นสำคัญ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดผลงานอันมีลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองเพียงสิทธิข้างเคียงเท่านั้น ทำให้ผู้ถ่ายทอดผลงานได้รับสิทธิที่ไม่เท่าเทียมกับผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เนื่องจากสิทธิข้างเคียงเป็นสิทธิที่ต่อยกว่าลิขสิทธิ์ อีกทั้งในกรณีสิทธิของนักแสดงก็ให้ความคุ้มครองเฉพาะตัวนักแสดงเท่านั้น จึงเท่ากับว่าส่วนที่เป็นเสียงขับร้องนั้นกฎหมายลิขสิทธิ์ยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองใดๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการร้องเพลง ผู้ขับร้องต้องอาศัยทักษะด้านการใช้เสียงขับร้อง ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และยังต้องอาศัยความวิริยะอุตสาหะในการฝึกฝน สำหรับเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลง ผู้ดัดแปลงก็ต้องอาศัยทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับกลไกของเครื่องมือดิจิทัล ทักษะทางด้านงานดนตรี และความวิริยะอุตสาหะเช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะของการสร้างสรรค์งานทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวถือเป็นคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ นอกจากนี้เสียงที่มีอัตลักษณ์ของนักร้องบางคน รวมถึงเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงที่สร้างความแปลกใหม่ในงานเพลงนั้นมีส่วนช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับงานเพลงแต่ละเพลงได้ เห็นได้จากการได้รับความนิยมในตลาดธุรกิจเพลง ซึ่งหากผู้ขับร้องหรือผู้ดัดแปลงเสียงขับร้องไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็จะทำให้ผู้ขับร้องและผู้ดัดแปลงเสียงขับร้อง เสียโอกาสในการแสวงหาประโยชน์ในฐานะเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด วิวัฒนาการ และการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย
2. ศึกษาถึงเงื่อนไขการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

3. ศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ หรือสิทธิข้างเคียงในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

4. เสนอแนะแนวทางในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ทำการศึกษาในขอบเขตวิชาการโดยศึกษาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง โดยศึกษาหลักเกณฑ์ดังกล่าวจากกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย รวมถึงคำพิพากษาของศาลในคดีที่น่าสนใจ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม หลักกฎหมาย ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย รวมถึงคำพิพากษาในต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพจำนวน 7 คน และผู้ปฏิบัติงานจริงในการใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อดัดแปลงเสียงขับร้องอีกจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลในทางปฏิบัติเพื่อเป็นส่วนประกอบการวิเคราะห์เพื่อค้นหาคำตอบว่าลักษณะของการปฏิบัติงานของเสียงทั้ง 2 ประเภท มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่จะสามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์หรือไม่

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายนั้น มีการคุ้มครองในระดับนานาชาติ ได้แก่ อนุสัญญากรุงเบอร์ลินว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1971 และการคุ้มครองในระดับสากล ซึ่งปรากฏตามกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ภายในประเทศอยู่ในระดับที่สูง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์และความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลในประเทศไทยซึ่งมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอ ดังนี้

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

1. แนวคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์

1.1 แนวคิดและหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ
กฎหมายในระดับระหว่างประเทศที่ผู้วิจัยเลือกทำการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ได้แก่ อนุสัญญากรุงเบอร์ลินว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ค.ศ. 1971 (อนุสัญญากรุงเบอร์ลิน) ความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า ค.ศ.1994 (ความตกลงทริปส์) และ สนธิสัญญาขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียง ค.ศ. 1996 (WPPT) ซึ่งแนวคิดและหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับมีความแตกต่างกันในรายละเอียดเล็กน้อย โดยอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน มีแนวคิดที่ให้ความคุ้มครองผู้สร้างสรรค์งานไม่ว่าผู้สร้างสรรค์งานนั้นจะมีสัญชาติใด เมื่อทำการโฆษณาในงานในประเทศภาคี ก็จะได้รับ ความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้สร้างสรรค์ที่มีสัญชาติของประเทศภาคีนั้นเอง โดยงานนั้นต้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองหรือมาจากการสร้างสรรค์โดยใช้ความวิริยะอุตสาหะ ก็ได้รับความคุ้มครองทันที ทั้งนี้ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือแบบพิธีใดๆ (อัชชัยศุภผลศิริ, 2539: 35) สำหรับความตกลงทริปส์ จะเป็นความตกลงที่ให้ความคุ้มครองในระดับสูงแก่เทคโนโลยี เป็นความตกลงที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่ชัดเจนกว่าอนุสัญญากรุงเบอร์ลิน และได้มีการกำหนดการให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิข้างเคียง โดยให้ความคุ้มครองแก่นักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์กรแพร่เสียงแพร่ภาพ (TRIPs Agreement, Article 14 section 2) หลักเกณฑ์สำคัญที่ความตกลงทริปส์กำหนด คือ การให้ความคุ้มครองการแสดงออกซึ่งความคิด ทั้งนี้การแสดงออกซึ่งความคิดนั้นต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ทักษะ จินตนาการของผู้สร้างสรรค์ (จักกฤษณ์ ครอบพจน์, 2555: 77) เมื่อมีการสร้างสรรค์งานที่มีคุณสมบัติเข้าตามหลักเกณฑ์ ก็ถือว่างานนั้นได้รับความคุ้มครองทันทีโดยไม่ต้องผ่านพิธีการใดๆ และสำหรับสนธิสัญญา WPPT เป็นสนธิสัญญาที่พ่ายขึ้นที่นครเจนีวา เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ.1996 มีเจตนารมณ์เพื่อให้ภาคีสมาชิกมีการพัฒนาการให้ความคุ้มครองสิทธิของนักแสดงและผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงให้มีมาตรฐาน ถือเป็นสนธิสัญญาที่มีการระบุการให้คุ้มครองผู้สร้างสรรค์อย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้นสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่นักแสดงในสนธิสัญญาฉบับนี้ คือ ได้กำหนดให้ธรรมชาติ (Moral Right) ให้แก่นักแสดงและยังมอบสิทธิในการทำซ้ำ จำหน่าย ให้เช่า รวมถึงให้นักแสดงมีสิทธิในงานออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ในขณะที่เดียวกันได้มอบสิทธิในการทำซ้ำ จำหน่าย ให้เช่า รวมถึงสิทธิในการเผยแพร่สิ่งบันทึกเสียง แก่ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงด้วย

1.2 แนวคิดและหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมายลิขสิทธิ์ต่างประเทศที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ ประเทศ อังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษมีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อ ตอบแทนผู้สร้างสรรค์ผลงานที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์ผลงานขึ้น ซึ่งเป็นเหตุผล ตามธรรมชาติ เมื่อผู้ใดสร้างสรรค์ผลงานผู้นั้นสมควรได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นเจ้าของ งานนั้น นอกจากนี้ ยังมีเหตุผลทางเศรษฐกิจ เมื่อได้สร้างสรรค์ผลงานแล้ว ผู้สร้างสรรค์สมควรได้ แสวงหาประโยชน์หรือสิ่งตอบแทนจากงานนั้น (ธัชชัย ศุภผลศิริ, 2539: 35) ส่วนหลักเกณฑ์การ ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศอังกฤษ คือ ต้องเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) โดยรูปแบบการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) นั้น ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีการ บันทึกลง (Fixation) เพียงแต่กำหนดให้งานประเภท งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม และงานดนตรี กรรม ต้องมีการบันทึกงาน (Fixation) เสมอ ทั้งนี้ งานที่แสดงออกมามีงานที่เกิดจากความ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) คือ ต้องเป็นงานที่เกิดขึ้นโดยตัวผู้สร้างสรรค์เอง โดยไม่มีการลอกเลียนแบบ และลงมือสร้างสรรค์งานนั้นโดยใช้ทักษะ ความเชี่ยวชาญ รวมถึงการ ใช้วิจารณ์อย่างเพียงพอที่จะสร้างงานนั้นขึ้น สำหรับงานที่ได้รับความคุ้มครองในฐานะงาน อันมีลิขสิทธิ์ของประเทศไทยมี 10 ประเภท ได้แก่ งานวรรณกรรม งานนาฏกรรม งานดนตรี กรรม งานเกี่ยวกับศิลป์ งานสิ่งบันทึกเสียง ภาพยนตร์ การแพร่ภาพโดยการกระจายเสียง การแพร่ ภาพด้วยระบบเคเบิล การจัดเรียงรูปแบบตัวอักษรของงานที่เคยตีพิมพ์มาก่อนแล้ว และฐานข้อมูล (The Copyright, Designs and Patent Act 1988, Section 1)

ประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองในทิศทางเดียวกันกับประเทศ อังกฤษ เหตุเพราะการรับเอาแนวคิดดังกล่าวมาจากประเทศอังกฤษซึ่งเป็นต้นแบบของกฎหมาย ลิขสิทธิ์นั่นเอง

สำหรับหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองงานอันมีลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ให้ความคุ้มครองการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) ไม่คุ้มครองในส่วนที่เป็นเพียง ความคิด ซึ่งงานที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นต้องเป็นงานที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นตามหลักความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ (Originality and Creativity) และต้องแสดงออกโดยการบันทึกงานนั้นลงบนสื่อใดๆ (Fixation) (The Copyright Act 1976, Section 102(b)) หลักการนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญของการ ให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา (อรพรรณ พนัสพัฒนา, 2558: 26) ดังนั้น แม้งานนั้นจะถูกสร้างสรรค์ขึ้นตามหลักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) แม้จะใช้ทักษะ หรือความวิริยะอุตสาหะเพียงใดก็ตาม หากปราศจากการบันทึกงานให้ปรากฏแล้ว ก็ไม่อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

สำหรับสิทธิข้างเคียงไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์โดยแท้ แต่เป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์มาสร้างขึ้น สิทธิข้างเคียงมี 3 ประการ ได้แก่ สิทธิของนักแสดง สิทธิของผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และสิทธิขององค์การแพร่ภาพแพร่เสียง (วิศ ดิงสมิตร, 2546: 31) สิทธิข้างเคียงมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางกฎหมายของบุคคลและนิติบุคคลที่มีส่วนให้ผลงานได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณชน ถึงแม้จะไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ แต่ก็ได้มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือเทคนิค ตลอดจนฝีมือที่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดสิทธิที่มีความใกล้เคียงกับเจ้าของลิขสิทธิ์

ประเทศอังกฤษได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญากรุงโรมเมื่อ ค.ศ.1961 จึงต้องยอมรับหลักสิทธิข้างเคียงและทำการอนุมัติสัญญาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาดังกล่าวที่ต้องการให้นักแสดง ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพได้รับความคุ้มครองอย่างถาวร ประเทศอังกฤษได้กำหนดกฎหมายภายในโดยมอบสิทธิข้างเคียงให้แก่นักแสดง ในขณะที่เดียวกัน ผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียงและองค์การแพร่เสียงแพร่ภาพในประเทศอังกฤษจะได้รับความคุ้มครองในฐานะเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ (อิซซัย ศุภผลศิริ, 2547: 112) สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้คำนิยามหรือความหมายของสิทธิข้างเคียงไว้ชัดเจน การให้ความคุ้มครองสิทธิข้างเคียงในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากไม่ยอมรับข้อผูกพันกับอนุสัญญาใดๆ โดยง่าย แต่ในที่สุดสหรัฐอเมริกาก็ยอมรับหลักสิทธิข้างเคียง เนื่องจากต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในความตกลงทริปส์ ภายหลังการเข้าร่วมเป็นภาคีของความตกลงทริปส์เมื่อครั้งการเจรจาอูรุกวัย (ชัชวาล เสวี และ เอกรัตน์ สารสุข, 2560)

1.3 แนวคิดและหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียงตามกฎหมายไทย

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จนกระทั่งมีการบัญญัติพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทยมีหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณา ดังนี้

1) เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ว่าจะคุ้มครองการแสดงออกซึ่งความคิด แต่ไม่คุ้มครองในส่วนที่เป็นความคิด ขั้นตอน กระบวนการ กรรมวิธี หรือการค้นพบ (พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537, มาตรา 6) การแสดงออกซึ่งความคิดนี้หมายถึง การทำให้ปรากฏ หรือแสดงให้ปรากฏซึ่งสิ่งที่เป็นความคิดที่อยู่ในสมองของผู้สร้างสร้งงานนั้น

2) เป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) หมายถึง การสร้างสร้งงานขึ้นด้วยตัวผู้สร้งสร้งเองโดยไม่ได้ออกเลียนแบบมา โดยผู้สร้งสร้งต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ ความวิริยะอุตสาหะ ตลอดจนวิจารณญาณ ในการสร้งสร้งงานนั้นด้วย

3) เป็นการแสดงออกโดยชนิดของงานที่กฎหมายยอมรับ (Type of work) หมายถึง สิ่งที่แสดงออกมาต้องเป็นสิ่งที่กฎหมายยอมรับ ซึ่งงานที่กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยให้การยอมรับได้บัญญัติไว้ในมาตรา 6 ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียง แพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์

สำหรับสิทธิข้างเคียงเพิ่งได้รับความคุ้มครองเป็นครั้งแรกในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เนื่องจากต้องยอมรับพันธกรณีของความตกลงทริปส์ โดยสิทธิข้างเคียงที่กฎหมายไทยให้ความคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิของนักแสดง สำหรับผู้ผลิตสิ่งบันทึกเสียง และองค์กรแพร่ภาพแพร่เสียง ได้รับความคุ้มครองในฐานะเจ้าของลิขสิทธิ์

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเงื่อนไขการได้มาซึ่งลิขสิทธิ์ และความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล

เนื่องจากมีประเด็นต้องพิจารณาถึงลักษณะของการสร้างสรรค์งาน ว่าการที่ผู้ขับร้องเปล่งเสียงขับร้องออกมานั้น เป็นการกระทำอันอาจทำให้ผู้ขับร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนในการเป็นผู้สร้างสรรค์เสียงขับร้องของตนหรือไม่ เพราะหากพิสูจน์ได้ก็ย่อมถือได้ว่าเสียงขับร้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ยังมีประเด็นว่าการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการดัดแปลงเสียงขับร้องนั้นเกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้ดัดแปลงหรือไม่ และการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลเสริมเพื่อประกอบการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในเสียงขับร้อง และเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพและผู้ดัดแปลงเสียงขับร้องโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล ทำให้ทราบข้อมูลและวิธีการในทางปฏิบัติเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

กรณีเสียงขับร้องธรรมดา จากการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพ ทำให้พบว่า การใช้เสียงขับร้องเป็นการแสดงออกให้ปรากฏซึ่งสิ่งที่อยู่ในความคิดของผู้ขับร้อง เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้ขับร้องต้องการถ่ายทอด และแสดงออกโดยการเปล่งเสียงขับร้องในส่วนของคุณลักษณะของเสียงขับร้องของนักร้องแต่ละคนนั้น พบว่าเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ไม่ได้เกิดจากการสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์ขึ้นแต่อย่างใด แต่อาศัยการฝึกฝนเพื่อค้นหาวิธีการนำคุณลักษณะของเสียงนั้นออกมาใช้ให้มากที่สุด ซึ่งในการขับร้องนั้นผู้ขับร้องยังคงต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความวิริยะอุตสาหะ และฝึกฝนการขับร้องอยู่เสมอ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

กรณีเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล จากการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้ดัดแปลงเสียงขับร้องโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลทำให้พบว่า งานดัดแปลงเสียงขับร้องถือเป็นงานที่มีการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) เนื่องจากผู้ดัดแปลงได้แสดงให้เห็นปรากฏซึ่งงานนั้นและจะมีการบันทึกงานนั้นไว้ในสื่อต้นแบบ เสมอ ทำให้ผู้ที่ได้ยินได้ฟังสามารถสัมผัสรับรู้ถึงงานนั้นได้ ทั้งนี้ การดัดแปลงเสียงขับร้องเป็นงานที่ผู้ดัดแปลงต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเสียงดัดแปลงโดยใช้ความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี และความรู้ด้านงานเพลง ตลอดจนความรู้วิริยะอุตสาหะในการดัดแปลงเสียงขับร้องให้ได้ผลงานที่ต้องการ โดยเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงแล้วดังกล่าวจะถูกบันทึกลงในสื่อใดๆที่สามารถนำมาเล่นซ้ำได้

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทยแล้ว ทำให้พบว่า หลักเกณฑ์ที่เป็นหัวใจสำคัญและเป็นหลักสากลของการได้รับความคุ้มครองในฐานะงานอันมีลิขสิทธิ์ คือ ต้องเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) และเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) ส่วนหลักเกณฑ์อื่นๆเป็นหลักเกณฑ์ที่แต่ละประเทศสามารถกำหนดให้เป็นเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองภายในประเทศของตนได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้งานสร้างสรรค์ต้องได้รับการบันทึก (Fixation) จึงจะได้รับความคุ้มครอง สำหรับกรณีเสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานที่มีลักษณะอันอาจมีคุณสมบัติของการได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ ซึ่งเสียงทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์หรือไม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในหัวข้ออภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับความเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์เสียงขับร้องและเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ผู้วิจัยขอแยกวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก กรณีเสียงขับร้องธรรมดา เมื่อพิจารณาลักษณะของการใช้เสียงขับร้องกับหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายไทย เห็นว่าการแปลงเสียงขับร้องถือว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดอย่างหนึ่ง เพราะเป็นการแสดงออกมาให้ปรากฏซึ่งงานสร้างสรรค์นั้น ถึงแม้ไม่ได้บันทึกลงบนวัสดุที่จับต้องได้ก็อาจได้รับความคุ้มครอง เพราะกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยมิได้วางเงื่อนไขว่างานสร้างสรรค์แต่ละประเภทจะต้องมีการบันทึกในรูปแบบใดๆ จึงเป็นการกำหนดให้งานสร้างสรรค์ทุกประเภทสามารถที่จะมีลิขสิทธิ์ได้ หากเป็นงานอันแสดงออกมาให้ปรากฏเป็นรูปร่างเท่านั้น เพราะฉะนั้นการแสดงออกมาโดยปากเปล่าก็ย่อมถือได้ว่าเป็นการ

แสดงออกแล้ว (ไชยยศ เหมะรัชตะ, 2560: 59)

หลักเกณฑ์สำคัญอีกประการที่ต้องพิจารณาคือ ต้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) กล่าวคือ ต้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดและลงมือทำด้วยตัวผู้สร้างสรรค์เองโดยมิได้ลอกเลียนแบบจากผู้อื่น และจากการสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตัวอย่างทำให้พบว่า แม้การขับร้องจะมีได้เป็นการลอกเลียนแบบ แต่เสียงขับร้องของแต่ละบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มิติดตัวผู้ขับร้องมาแต่กำเนิด มิได้เกิดจากการสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้น ผู้ขับร้องเพียงแต่อาศัยความเชี่ยวชาญด้านการขับร้องเท่านั้น จึงไม่อาจถือได้ว่าเสียงขับร้องเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) เมื่อไม่เข้าหลักเกณฑ์ของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์อื่นต่อไปก็สามารถสรุปได้ว่า เสียงขับร้องไม่อาจได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้เสียงขับร้องยังพอมิมีแนวทางในการแสวงหาประโยชน์ในอัตลักษณ์ของเสียงขับร้องของตนได้ตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ได้แก่ การขอรับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพราะเครื่องหมายการค้าต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือลักษณะบ่งเฉพาะ เพื่อบ่งบอกความแตกต่างของที่มาของสินค้าแต่ละประเภท ดังนั้น ผู้ใช้เสียงขับร้องสามารถใช้อัตลักษณ์ในเสียงขับร้องของตนแสวงหาประโยชน์ได้โดยการให้บริการแก่ผู้ประกอบการใช้อัตลักษณ์ในเสียงขับร้องของตนเป็นเครื่องหมายการค้า

ประเด็นที่สอง กรณีเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล ถือเป็นงานที่เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) เพราะเป็นสิ่งที่ผู้ดัดแปลงมีความคิดที่จะสร้างเสียงลักษณะดังกล่าวและได้แสดงให้งานนั้นปรากฏออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงจะเป็นงานถูกบันทึกงาน (Fixation) ไว้ในสื่อใดๆ เสมอ จึงเป็นการแสดงออกให้ปรากฏซึ่งงานสร้างสรรค์ผ่านสื่อที่สามารถรับรู้ได้อย่างแน่นอน เมื่อเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงนี้เข้าหลักเกณฑ์ของการเป็นงานที่แสดงออกซึ่งความคิดแล้ว จึงต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ต่อไป ได้แก่ การเป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and Creativity) จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการดัดแปลงเสียงขับร้อง ทำให้พบว่าผู้ดัดแปลงจะทำการออกแบบและวางแนวทางลักษณะของเสียงดัดแปลงที่ต้องการด้วยตนเองโดยมิได้มีการลอกเลียนแบบจากผู้อื่น เพื่อใช้ประกอบเป็นส่วนหนึ่งในงานเพลง โดยการดัดแปลงนั้นผู้ดัดแปลงต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือดิจิทัล นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความรู้ด้านศิลปะเกี่ยวกับงานเพลง เพื่อให้สามารถดัดแปลงเสียงขับร้องให้เหมาะสมกับงานเพลงแต่ละเพลง และยังต้องอาศัยการฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สร้างสรรค์ที่ได้ออกสู่สังคมได้ จึงถือได้ว่าเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Originality and

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

Creativity) เมื่อเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล เป็นงานที่มีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ของการได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ จึงถือว่างานดังกล่าวเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นในการให้ความคุ้มครองแก่เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์โดยแท้ เมื่อผลการวิจัยสรุปได้ว่างานเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลมีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์การได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ทุกประการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของ “งานดนตรีกรรม” ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4

นอกจากนี้ เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลไม่เพียงแต่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่ยังสามารถแสวงหาประโยชน์จากเสียงดัดแปลงดังกล่าวตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้อีกด้วย ทั้งนี้ เหตุผลเป็นเช่นเดียวกับกรณีของเสียงขับร้องธรรมดา

จากการศึกษาวิจัยงานวิจัยฉบับนี้ สามารถสรุปได้ว่างานอันมีลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองทันทีที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์งานขึ้น โดยจะได้รับความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องจดทะเบียนแต่อย่างใด แต่การที่งานใดจะได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น ต้องเป็นงานที่มีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขการได้รับความคุ้มครองที่กฎหมายกำหนดไว้ และจากงานวิจัยฉบับนี้พบว่า เสียงขับร้องกรณีที่เป็นเสียงขับร้องธรรมดาของมนุษย์ไม่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ แต่ยังคงแสวงหาประโยชน์ภายใต้ความคุ้มครองตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่นได้ สำหรับกรณีเสียงดัดแปลงที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล สามารถได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเครื่องหมายตามกฎหมายเครื่องหมายการค้าได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. ผู้วิจัยจะให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เสียงขับร้องในการประกอบอาชีพว่าถึงแม้เสียงขับร้องจะไม่สามารถได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ แต่ยังสามารถแสวงหาประโยชน์ในเสียงขับร้องนั้นภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าได้ และจะให้คำแนะนำแก่ผู้ดัดแปลงเสียงขับร้องโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลว่า เสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงนั้นถือเป็นงานที่สามารถได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ได้ และยังสามารถแสวงหาประโยชน์จากเสียงที่ถูกดัดแปลงดังกล่าวภายใต้กฎหมายเครื่องหมายการค้าได้อีกด้วย

2. เนื่องจากเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัล มีคุณสมบัติครบตามหลักเกณฑ์ของการเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์โดยแท้ ผู้วิจัยขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความหมายของ “งานดนตรีกรรม” ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 ดังนี้ “งานดนตรีกรรม หมายความว่า งานเกี่ยวกับเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อบรรเลงหรือขับร้อง ไม่ว่าจะมีการทำนองและคำร้อง หรือมีทำนองอย่างเดียว โน้ตเพลงหรือแผนภูมิเพลงที่ได้แยกและเรียบเรียงเสียงประสานไว้แล้ว และให้หมายความรวมถึงเสียงขับร้องที่ถูกดัดแปลงโดยเครื่องมือดิจิทัลด้วย”

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยงานวิจัยฉบับนี้ พบว่าในกฎหมายไทยยังมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) เนื่องจากกฎหมายไทยไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบของการแสดงออกซึ่งความคิดไว้อย่างชัดเจนว่าการแสดงออกซึ่งความคิด (Expression of idea) นั้น จำเป็นต้องมีการบันทึกงาน (Fixation) นั้นลงบนวัสดุใดๆ หรือไม่ ทำให้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนี้ไว้แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวนี้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2540). พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537.

กรุงเทพฯ : (ม.ป.พ.)

จักรกฤษณ์ ควรพจน์. (2555). กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และ

เครื่องหมายการค้า. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2560). ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา. (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

ชัชวาล เสวี และเอกรัตน์ สารสุข. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงโทรทัศน์. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก www.library.coj.go.th [2560, 11 เมษายน]

ธัชชัย ศุภผลศิริ. (2539). คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2561

- _____. (2547). *ทรัพย์สินทางปัญญาในยุคโลกาภิวัตน์*. เล่ม 2. กรุงเทพฯ : จีรรัชการพิมพ์.
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา. (2521). พระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองลิขสิทธิ์
ระหว่างประเทศ พ.ศ. 2526. กรุงเทพฯ : (ม.ป.พ.)
- วัส ดิงสมิตร. (2546). *ลิขสิทธิ์ ตัวบทพร้อมข้อสังเกตเรียงมาตราและคำพิพากษาศาลฎีกา*.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- วิศิษฐ์ ศรีพิบูลย์. (2548). *รวมคำอธิบายพร้อมตัวบทกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ : ทิพยดา.
- อรพรรณ พันธ์พัฒนา. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- J.A.L. Sterling. (2008). *World Copyright Law*. (3 ed.). London : Sweet and Maxwell.
The Copyright Act 1976.